

Colocviul de la Cluj-Napoca

La Cluj-Napoca, la Colocviul național de literatură dramatică, se va discuta, la mijlocul lunii mai, despre textul literar al pieselor de teatru. Scrisă pentru a fi jucată pe scena teatrelor — extrem de rare sînt excepțiile —, această literatură își are specificul ei deosebit. Desigur, fiecare gen își are specificul lui, dar cel dramatic se distinge în mod aparte.

S-a vorbit și s-a scris destul de mult că literatura dramatică din România nu ține pasul cu celelalte genuri. Constatarea poate corespunde unei realități — afirmație discutabilă —, dar mi se pare că nu astfel putem judeca dezvoltarea literaturii române, adică făcînd aprecieri ca într-o întrecere sportivă : cine ajunge primul. Teatrele din România, în ultimii ani, nu au dus lipsă de piese originale, scrise de autori din țara noastră, dar dacă ne vom referi întotdeauna la Aristofan, la Shakespeare, la Cehov, la Brecht sau la Caragiale, nu vom avea o justă măsură și nici nu vom încuraja literatura dramatică românească. Să nu se înțeleagă că aș pleda pentru concesii calitative, pentru că în felul acesta am coborî discuția sub nivelul impus de realitatea actuală, dar nici nu putem să ascultăm mereu lamentări care nu trec dincolo de exclamația : „Nu avem o dramaturgie românească valoroasă“.

Este cert că acest gen de literatură se află în fața unor exigențe sporite. Dar care gen nu se află ? Este cert că pieselor de teatru, prin impactul direct pe care îl au față de publicul spectator — și, în țara noastră, acest public este destul de numeros —, li se solicită o valoare din ce în ce mai ridicată. Dar și problematica este mai dificilă. Genul dramatic, prin esența lui, presupune, prin excelență, conflict. Teza că în societatea socialistă nu ar exista conflicte și, deci, conflicte nu pot exista nici în piesele de teatru care ar prezenta realitatea contemporană — teză greșită din toate punctele de vedere — a dus, într-o vreme, la apariția unui teatru palid, în care lupta contrariilor se reducea la invenții artificioase, la crearea unor personaje schematice, necores-

punzătoare prototipurilor din realitate. De teama de a nu „ataca“ cumva grandiosul proces de construire a unei noi orînduiri, a societății socialiste, se ocoleau contradicțiile care apar în mod firesc într-un asemenea proces, se ignora dialectica vieții, a realității concrete. Problema nu este de a nu observa aceste contradicții și, deci, de a nu prezenta conflictele existente, ci de a găsi soluția care merge în direcția dialecticii vieții, a victoriei, pînă la urmă, a noului, a ceea ce slujește această luptă titanică a omului cu natura, cu istoria, cu el însuși. Consider că această fază, în care o asemenea teză a umbrit, ba chiar a făcut să stagneze creația dramatică, este depășită și că părerea că poți avea piese valoroase fără conflicte puternice este abandonată de toată lumea. Ne aflăm acum într-o altă etapă a discuției, anume, aceea a aducerii în scenă a unor conflicte autentice, reieșite din dezvoltarea dialectică a societății noastre, caracteristice etapei pe care societatea românească o parcurge. Transmutarea unor vechi conflicte, specifice altei societăți, altor etape, în vremea cînd poporul român construiește socialismul, oricît de dichisită ar fi această transmutare, nu poate reprezenta o creație artistică. Ne-am afla în fața unor prefabricate. Desigur, mi s-ar putea replica, argumentat, că marile conflicte, caracteristice omului, rămîn aceleași, că drama lui Romeo și a Julietei este eternă, că trăsăturile psihologice fundamentale ale omului sînt mereu prezente. Părerile acestea se aud mereu, dar și răspunsul se repetă. Omul evoluează continuu. Stările lui psihologice evoluează, și, aceasta, în raport cu societatea și cu etapa istorică în care trăiește. Deci, drama lui Romeo și a Julietei nu poate fi calchiată pe realitatea lumii moderne și, mai ales, pe aceea din lumea socialistă.

Problematica dramaturgiei contemporane este complexă și, de aceea, necesită discuții temeinice, în cursul cărora nu trebuie să se audă nici imnuri ale triumfului, nici lamentări ale disperării. Dramaturgii din țara noastră au dreptul și datoria să-și spună cuvîntul, cu autoritatea pe care le-o conferă și realizările de pînă acum, și responsabilitatea față de teatrul românesc.

Colocviul de la Cluj-Napoca poate marca un moment decisiv în cadrul discuțiilor care se poartă, de mulți ani, în jurul dezvoltării literaturii dramatice în România.

